

Hermina en Johannes zullen dus voor 1747 zijn overleden. Wanneer en waar heb ik nog niet gevonden.

Intussen heb ik ook het gezin gevonden van waaruit Hendrik en Berndt naar Bennekom zijn gegaan.

De vader heet inderdaad Johan en de moeder Margaretha. Zij moeten voor 1702 getrouwd zijn. Hendrik is daar in 1707 gedoopt. Zijn broer Berndt is een stuk jonger, vermoedelijk in 1721 gedoopt.

De les die ik geleerd heb

Ik hoop dat met dit verhaal duidelijk is geworden dat ik voortaan meer aandacht zal geven aan voorgedijakten. Zonder die akte was ik vermoedelijk nooit vanuit Velp naar Bennekom gekomen.

Voorts is duidelijk, dat met zoeken via internet op de naam 'van Reeken' het gezin in Bennekom niet was gevonden. Met zoeken op 'Jansen' wel, maar er is wel veel geduld gevraagd. En omdat ik de naam 'Walter' nog niet kende, was ook dan de hierboven afgebeelde Bennekomse huwelijksakte niet gevonden. Dit nog afgezien van het feit dat in het Munsterland en omgeving de kinderen vaak met de eerste doopnaam naar de vader werden genoemd en je daarmee bij het zoeken apart rekening moet houden.

Ook is nu duidelijk dat 'van Velp' in de Velpse huwelijksakte, moet worden gelezen als betrokken op de bruidegom en niet op zijn overleden eerste vrouw.

Ton van Reeken, Maastricht, april 2014

2 eeuwen Macht, Malaise & Migraties

Tussen 1500-1700 Zuidelijke Nederlanden en Frankrijk

Door Robert Philippo, Genealoog en Historicus

Voorwoord

In het vorige artikel (zie GeneVer jrg. 18, nr. 1 februari 2015, blz. 21 e.v.) heb ik gesproken over de oorzaken van de migraties. Deze keer ga ik in op de migraties als uitvloeisel van religieuze macht, armoede, vele oorlogen, analfabetisme, maatschappelijke onrust, economische achteruitgang, absolute heersers en verdeelde adel.

2. Migraties

1e migratie op kleine schaal 1521-1540.

Het begin laat men gewoonlijk samenvallen met het spectaculaire optreden

van de augustijner monnik Maarten Luther, die in 1517 openlijk verzet aantekende tegen de traditionele kerk. Gezien de drukke handelsbetrekkingen van Antwerpen en Brugge met steden van het Rijk moet het optreden van Luther al vlug tot de grote Vlaamse en Brabantse steden zijn doorgedrongen. In de Scheldestad kwamen al in 1520 geschriften van Luther van de pers en het lijdt geen twijfel dat ook Antwerpse augustijner gemeenschap spoedig op de hoogte was van het revolutionaire optreden van haar ordebroeder.

Twee augustijner monniken die weigerden de nieuwe leer af te zweren eindigden in 1523 op de Brusselse Grote

Markt op de brandstapel. Zij worden meestal beschouwd als de eerste Nederlandse martelaren van de Reformatie. Deze executie en de eerste edicten tegen de ketterij veroorzaakten geen grootscheepse volksverhuizing. De emigratie bleef in de jaren twintig beperkt tot enkele individuen die naar het noorden van Duistland trokken, voornamelijk Brandenburg en het Oost-Friese Emden maar ook naar Bremen, het land Saksen, later Frankfurt. Deze vluchtelingen en andere lotgenoten waren lutheranen, van wederdopers en calvinisten was op dat moment geen sprake. Het waren vooral burgers uit Antwerpen, Brugge en Gent.

1e grote golf 1544-1550.

Deze migratiegolf bestaat vooral uit anabaptisten of wederdopers, zij hingen een aantal waarden aan die de moederkerk niet passend vond, zoals de volwassendoop en de herverdeling van goederen. Zij mogen echter niet verward worden met de latere vreedzame variant van de doopsgezindheid. Deze migranten kwamen vooral uit Vlaanderen, Wallonië en Brabant. Ook

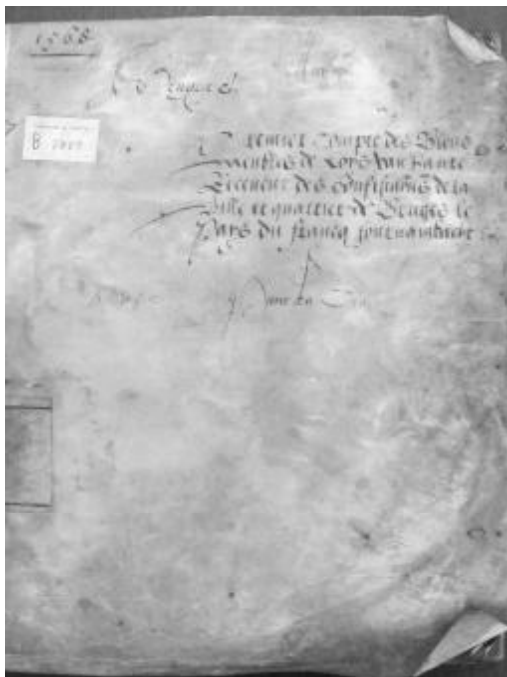
vertrokken er velen uit West-Vlaanderen en de Westhoek. Daar heerste een ernstige sociale ontreddeering. Voor 1540 vluchtten deze mensen naar Antwerpen, Engelse zuidoost kust en Londen.

Na 1540 naar Friesland (Harlingen), Duitsland in Oost-Friesland (Emden), Mecklenburg, Pruisen en de Neder-Rijn.

De doperse beweging staat internationaal bekend als mennonieten of menisten, in Nederland als doopsgezinden. Aanvankelijk waren alle doperse stromingen sterk gericht op zuiverheid en vermeden zij deelname aan het bestuur van steden en landen. De verschillende opvattingen over de mate waarin de kerkelijke tucht diende te worden toegepast zorgde voor een grote verbrokkeling. In Nederland kende men bijvoorbeeld Waterlandse, Hoogduitse, Friese en Vlaamse doopsgezinden, die vaak ook nog in "jonge" en "oude" verdeeld waren. In de jaren 1550/1560 waren er anabaptistische kernen in de Zuidelijke Nederlanden: Antwerpen, Gent, Brugge, Hondskoote en Zuidwest-Vlaanderen. Vanaf 1650 ontwikkelde zich een meer open stroming die de verdeeldheid binnen de doopsgezinde gemeenschap nog groter maakte. In de achttiende eeuw kregen verlichte opvattingen steeds meer invloed binnen de gemeenten en in de negentiende en twintigste eeuw stonden de doopsgezinden als vrijzinnig bekend.

2e grote golf 1566-1576.

De eerste rebellie die plaatsvond in de jaren 1565-1567 begon met het verzet van de lage adel, die door het calvinisme was geïnfiltrerd. In 1566 waren er opruiende hagenpreken en beeldenstormen, het zogenaamde Wonderjaar. Hierop stuurde Filips II Alva naar de Nederlanden om de orde te herstellen. Deze liet een sterke troepenmacht van 10.000 man uit Spanje overkomen en voerde een waar schrikbewind uit waarbij ieder die zich niet schikte naar de pijlers van de Spaanse macht (het katholieke geloof, het centrale gezag en het recht van de vorst zelfstandig belastingen op te

leggen, zoals de Tiende Penning) door de Bloedraad ter dood (aan de galg, op de brandstapel of in de kerkers) veroordeeld kon worden of verbannen, zo werden er 11.340 mensen verbannen. Ook Willem van Oranje nam de vlucht, maar werd bij verstek veroordeeld, terwijl de machtige edelen Egmont en Graaf Horne die gebleven waren niet aan deze toorn ontkwamen. Als gevolg van deze gevaarlijke omstandigheden was er een eerste grote migratiestroom. Tussen 1567 en 1573 vluchtten zo'n 50.000 mensen, hoofdzakelijk afkomstig uit de Zuidelijke Nederlanden. Vlamingen trokken grotendeels naar Engeland, Brabanders en Walen vestigden zich in de Duitse gebieden. Willem van Oranje startte daarop de 80 jarige oorlog (1568-1648).

3e grote golf 1583-1589.

Ca.50.000 vluchtelingen

Toen de Nederlanden zich met de Pacificatie van Gent verenigden met als doel om een soevereine staat te vormen, stuurde Filips II troepen om de Nederlanden te heroveren. Tijdens Parma's (Alexander Farnese) negen jaren reduceerden de Spanjaarden het grondgebied van de jonge Republiek tot Zeeland, Utrecht,

Holland en Friesland. De talloze onlusten, plunderingen en slachtpartijen (zowel door Spanjaarden als door rebellen) tijdens de Spaanse herovering zorgden voor een nog grotere vluchtelingenstroom vanuit de Zuidelijke Nederlanden. Het resultaat was een verbijsterende terugloop van de bevolking. Van de ongeveer 18.000 mensen die in 1566 in Hondschote woonden, "het meest ketterse nest van Vlaanderen", bleven er twintig jaar later nog maar 385 over. De Leuvense bevolking daalde in die periode van 17.000 tot 9700. Antwerpen, een handelscentrum van wereldformaat, met 90.000 inwoners in 1566, hield er in 1589 nog 42.000 over. Op het platteland was de toestand nog hachelijker. In enkele streken daalde de populatie met 80 procent. Zij vluchtten naar de Republiek, het Rijk en Engeland. Ditmaal ging het niet om een vlucht in volle paniek maar om een rustige, goed voorbereide en weloverwogen uittocht. De emigranten namen hun vakmanschap en gedrevenheid mee en hun invloed in het nieuwe vaderland, voornamelijk in de textielindustrie en de overzeese handel, mag niet worden onderschat.

4^e grote golf 1590-1650.

Heel West-Europa was in beweging in die tijd mede door de Dertigjarige Oorlog (1618–1648), een grootschalig conflict waar de meeste Europese mogendheden bij betrokken waren. Hoofdoorzaak was niet machtslust, maar de spanningen tussen katholieke en gereformeerde staten. De oorlog woedde voornamelijk in het Heilige Roomse Rijk, de Spaanse Nederlanden, Noord-Spanje en Noord-Italië. Ook waren er zeeslagen op de Middellandse Zee en in de Golf van Biskaje.

Bestemmingen waren nu voornamelijk de vrije provincies in het noorden. Het aandeel van de massa immigranten bij de opbouw van de Republiek was enorm. In het begin van de 17e eeuw woonden er niet minder dan 150.000 Zuid-Nederlanders in de Republiek, zo'n 10 procent van de bevolking. Vooral in de steden waren ze prominent aanwezig. In 1622 was 67 procent van de Leidenaars van Zuid-Nederlandse afkomst. In Middelburg was dat 50%, in Rotterdam 40% en in Amsterdam 33 procent. Na 1630 was er een geleidelijke opname.

5^e grote golf 1680-1720.

In de 16de eeuw werden in Frankrijk de protestanten, die bekendstonden als 'Hugenoten', massaal vervolgd.

In 1598 (Edict van Nantes) werd de strijd gestaakt en mocht deze religieuze minderheid haar godsdienst weer uitoefenen.

Vanaf 1660 liepen de spanningen echter weer op en in 1685 herriep Lodewijk de XIV het Edict van Nantes en werden de

Hugenoten gedwongen zich te bekeren. Verreweg de meesten van hen, zo'n 700.000 personen, kozen toen eieren voor hun geld. Een aantal van ca. 200.000 besloot illegaal te emigreren naar protestantse naties zoals Pruisen, Engeland, Nederland

en Zuid-Afrika maar ook naar Amerika en Rusland. Zo vestigden zich ongeveer 50.000 Hugenoten in Nederlandse steden.

Veel Nederlandse steden waren blij met deze vluchtelingen, vanwege hun geld, kennis en contacten. Door hun komst kreeg de economie een stevige impuls. De Hugenoten kregen dan ook allerlei gunstige rechten. Zo hoefden ze bijvoorbeeld niet te betalen voor het lidmaatschap van de gilden. Toen na enige tijd bleek dat de migranten niet allemaal rijk waren, kwam er kritiek los. Bovendien werden de vluchtelingen belachelijk gemaakt om de manier waarop ze gekleed gingen en vanwege hun spraak. De Nederlanders vonden

de Franse nieuwkomers wuft en arrogant. Daar kwam bij dat ze lang vasthielden aan de Franse taal en hun eigen (Waalse) kerken.

Na die tijd is de migratie uit Frankrijk beperkt gebleven. Wel vluchtten in 1787 tienduizenden Nederlandse patriotten naar Frankrijk, van wie verreweg de meesten in het spoor van de troepen van Napoleon al snel weer terugkeerden. Pas in de 20ste eeuw nam de migratie uit Frankrijk weer enigszins toe, mede als gevolg van het proces van Europese eenwording. In 2009 woonden er volgens het CBS 36.000 Fransen in Nederland.

Migraties:

1^e kleine golf Lutheranen, 1^e grote golf Anabaptisten, 2^e grote golf Hertog van Alva, 3^e grote golf Alexandro Farnese, 4^e grote golf Spanje / Frankrijk, 5^e grote golf Hugenoten / Louis XIV.

Conclusie:

Migraties in Europa, met name in de Nederlanden zijn 2 eeuwen in beweging, gevolg is dat onze steden met tienduizenden toenemen en hun kennis, kunst en commercie de basis van onze gouden eeuw vormen.

Bronnen: Asaert, Deyon, Lottin, Drugy, Lucassen, Briels, Desreumaux, etc.

<p style="text-align: center;">Wilhelm Husmann, grondlegger van schacht Nulland te Kerkrade</p>
--

Op woensdag 15 juli 1931 was het groot feest in Kerkrade. Van de mijnschachten en veel woningen wapperde de vlag, terwijl het hoofdkantoor van de Domaniale Mijn was veranderd in één grote bloemenzee. Die dag vierde de 67-jarige technisch directeur Th.H.F.W. Husmann zijn zilveren ambtsjubileum en heel Kerkrade vierde met hem mee.

Groot feest in Kerkrade

's Middags had in het bureaugebouw aan de Nieuwstraat een drukbezochte receptie plaatsgevonden, waar de directeur in alle mogelijke toonaarden was bejubeld en geprezen. Een groot aantal wereldlijke en kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders gaf acte de